

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzema nedelje in
praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti:
Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Za kulisami.

Poročila o političnem položaju, ki so jih širili zadnje dni iz Beograda v provincio, so bila silno nejasna, včasih naravnost zagonetna. Brali smo mnogo o sporih med radikali, a iz nobenega poročila ni bilo mogoče razbrati, kateri radikali se sprti in zakaj. Brali smo tudi o sporih HSS zaradi Nikića in o poskusih zopetnega pomirjenja, nikdar pa nismo zvedeli, ali so se pomirjevalni poskusi obnesli ali ne. Popolno zmešnjavo pa so povzročila vsakodnevna poročila o sestankih in konferencah raznih politikov, ki zelo spominjajo na evangelij: Abraham je rodil Izaka, Izak Pašića, Pašić Maksimovića...

Kolikor bolj pa se bliža dan občinskih volitev v Srbiji, toliko bolj se razgrinja tajinstveni zastor in slika položaja postaja polagoma jasnejša.

Dejstvo je, da si stojita v Beogradu nasproti dva huda nasprotnika, bivši podpredsednik občine Bobić in minister za notranje zadeve Maksimović. Če bi spor med obema tema prvakoma bil le njuna osebna zadeva, bi bilo to prilično malega pomena, kajti bil bi naravnost čudež, če bi v tako veliki stranki kakor je radikalska, ne bile osebnih rivalitet. Posebno važnost pa daje temu navidezno zgolj osebni sporu okolnost, da je g. Bobić odlično pristaša Pašićev, za katerega se topla zavzemajo vsi Pašićevi ožji pristalci tudi ministri Simonović in Krsta Miletić. Človek bi mislil, da se bo taki avtoriteti, kakor je Pašić, uklonil tudi Maksimović — toda Maksimović se očitno jako malo meni za protekcijo Pašićevo, ki jo uživa g. Bobić. To je stvar, ki da misliti. Očitno je že danes, da ne gre toliko za spor med Bobićem in Maksimovićem, ampak da je boj naperjen naravnost zoper Pašića samega.

Dalje pravijo verodostojna novejša poročila, da se zbira okoli Maksimovića skupina kakih 40 radikalnih mlajših poslancev, ki zaenkrat — to je značilno: zaenkrat — ne zamerjajo Pašića. Ta skupina baje že agitira med narodom. Kakšen pomen ima ta skupina? Posebna skupina z Maksimovićem na čelu pomeni gotovo direkten afront proti Pašiću in njegovim prijateljem in iz raznih okolnosti, ki jih bomo takoj omenili, je razvidno, da hoče ta skupina tvoriti jedro nove vlade brez Pašića.

Štirideset ali petdeset poslancev pa je za parlamentarno vladno premalo. Za parlamentarno večino potrebuje Maksimović zaveznike. Prvi njegov zaveznik naj bi bil dr. Nikić s svojo skupino. Kakor pripovedujejo dobri viri iz Beograda, sta Maksimović in Nikić debela prijatelja. Oba gotovo zelo enaka politično računata in upata, da se bo večina radikalov in Hrvatov nagnila na isto stran, kjer bo moč. Tudi dejstvo, da Maksimović drži v vladi Nikića kljub njegovi izključitvi iz stranke, je jako značilno in ne potrjuje samo neke hvaležnosti za preteklost, ampak kaže tudi na zveze za bodočnost.

Mnogo zanimanja je vzbudila v javnosti tudi avdijenca Voje Marinkovića na Bledu. Po našem mnenju, ki ga pa nikomur ne vsiljujemo, je ta avdijenca znak, da poskušajo pridobiti za Maksimovića Nikićevo kombinacijo tudi demokrate, eventualno z muslimani vred.

Nastane vprašanje, zakaj se je odločil Maksimović za boj proti Bobiću - Pašiću? Ali iz svojega nagiba? To je malo verjetno! Neko močno oporo mera pač ne kje imeti, a jasno je, da pri Pašićevih prijateljih ne. Moč, na katero se opira Maksimović, pa daje njegovi akciji pomemben zgodovinski značaj.

Boža Maksimović na Bledu.

VAŽNO POROČILO. — KOALICIJA Z DEMOKRATI.

Beograd, 29. julija. Snoči so se zaradi odhoda Bože Maksimovića na Bled takoj začele delati stare kombinacije, ki se našajo na akcijo o razširjenju koalicije radikalov in radičevcev na demokrate. Oni del politikov, ki se angažira za to, da dela v tem pravcu in ki ima interes na tem, da se ta politična kombinacija čim prej uresniči, trdi, da je postopanje Bože Maksimovića v zvezi s tem vprašanjem, dasi se sicer v resnih političnih krogih temu odhodu Bože Maksimovića na Bled ne pripisuje tak značaj. Boža Maksimović je, kakor se trdi v tej okolici, odšel na Bled zaradi povsem drugih dnevnih poslov iz svojega resora in pa zato, da poroča kralju o dogodkih, ki so se odigrali te dni med radikali.

Kar se tiče razširjenja koalicije na demokrate, se zdi, da je ta kombinacija še daleč. Vsekakor je važno poudariti, da se ponavljajo iste parole, s katerimi se je prej delalo na tem razširjenju, namreč, da je to razširjenje potrebno, da je to obča državna potreba zlasti za sanacijo naše finančne krize. Vsi datum, ki se glede na to vprašanje navajajo, so več ali manj poljubni. Razna mnenja, ki se šujejo v političnih krogih, niso niti najmanj v skladu z nekako akcijo, ki naj bi se baje sedaj vodila v tej smeri. Gotovo

je, da pred občinskimi volitvami v Srbiji in Črni gori ostanejo vprašanja take prirode v ozadju in da nikakor ne bodo postala aktualna prej, kakor bodo izvedene občinske volitve. Še le potem je verjetno, da se bodo skušali provesti razgovori tako, kakor so se vodili dosedaj, in sicer med onim delom radikalov, ki se zavzemajo za tako kombinacijo z onim delom demokratov, ki se nagibajo k taki rešitvi politične situacije. Toda Ljuba Davidović je napram temu vprašanju povsem razerviran in ni osebno, kakor se doznava iz dobro poučene strani, v nikakem stiku z onimi, ki vodijo to akcijo v svojem imenu. Interesantno je, da v vseh političnih krogih, pa tudi med samimi radikali, zastopajo mnenje, da tak kombinacija ne bi mogla biti trajna, ker izključuje načelnike strank in bi torej tako politična koalicija ne imela one moči in bi taka vlada ne mogla imeti one avtoritete, kakor bi jo imela vlada s šefi strank na čelu. Prav malo verjetno je, da bi pristal Ljuba Davidović na tako rešitev in zato se ne more reči, da je to vprašanje aktualno, ker se ne jemlje resno in ne obravnava niti med samimi demokrati, katerih se to vprašanje v glavnem tiče.

Krvav spopad na bolgarski meji.

NA NAŠI STRANI TRIJE UBITI. — VAŽNA KONFERENCA. — MINISTRI V SKRBEH.

Begrad, 29. julija. Včeraj je pri Krivi Palanki v skopljskem sektorju proti Bolgarski prodrla zelo močna četa bolgarskih komitašev na naše ozemlje. Določlo je do ljute borbe med komiti in našo vojsko, ki so ji pomagali tudi domačini. Več oseb je ranjenih in mrtvih. Na naši strani so 3 ubiti.

Ta vest je vzbudila veliko ogorčenje v tukajšnjih merodajnih krogih. Minister vojske in mornarice je bil včeraj pri ministru zunanjih poslov dr. Ninčeviću in pri predsedniku vlade Uzunoviću. Napad bolgarskih komitašev je v zvezi s tem

posetom. Naši politični krogi tolmačijo ta napad kot prvi rezultat posojila, ki ga je Bolgarska dobila te dni v inozemstvu. Opaža se, da so bolgarski komitaši dobili zopet večji pogum in da so zopet pričeli z jačo akcijo. Kake kerake bo zaradi tega dogodka storila naša vlada, se še ne ve, ker še pričakujejo podrobnejša poročila.

Uzunović je bil ob odhodu iz predsedništva vlade zelo rezerviran, istotako minister vojske in mornarice in minister zunanjih poslov.

KDOR ISČE, NAJDE.

Beograd, 29. julija. Predsednik vlade Uzunović je imel popoldne daljšo konferenco z nekaterimi višjimi uradniki ministristva financ in glavne kontrole. Ob tej priliki je izjavil, da gre za prihranke, ki se morajo debiti do jeseni. Rekel je: Nočemo, da nas zateče jesen prej, ko bodo dovršeni ti posli.

DR. ŠIBENIK NA BLEDU.

Beograd, 29. junija. Minister za agrarno reformo dr. Šibenik je odpotoval sinoči ob 7. z brzim vlakom na Bled. Z istim vlakom je odpotoval tudi Boža Maksimović.

ZA UGLED URADNIKOV.

Beograd, 29. julija. Predsednik vlade Uzunović je poslal vsem ministrstvom pismo, v katerem naglašja, da je v bodoče treba bolj gledati na delo uradnikov in na njih vedenje proti občinstvu, ker se v zadnjem času obnašajo uradniki v pisarnah tako kakor v kavarnah. Ministrom priporoča, da posvečajo temu vprašanju posebno pozornost in se poedinim ministrom nalaga dolžnost, da prouče stanje činovnikov v svojem področju in da izdado primerne naredbe, da se onemogoči primeri, ki rušijo ugled uradnikov in preko njih ugled države.

Glavni odbor radikalne stranke za Maksimovića.

Beograd, 29. julija. Sinoči ob 6. je bil na seji ožjega glavnega odbora radikalne stranke izdelan ta-le komunike: Na seji glavnega odbora narodne radikalne stranke, ki se je vršila danes, in na podlagi predloženih spisov, poročil delegatov in poročila glavnega sekretarja glavnega odbora dr. Momčila Ivkovića je bilo sklenjeno, da se pritožba Milana Obučine proti kandidaturi občinskih odbornikov za mesto Beograd zavrne in da se lista Gjorgje Karajovanovića odobri kot lista narodne radikalne stranke za občinske volitve v Beogradu.

Zaradi tega sklepa postaja situacija za Bobića zelo resna. V radikalnih krogih pričakujejo, da se bo Bobić odločil za to, da vloži svojo kandidatno listo za občinske volitve v Beogradu. Ker Bobić sodeluje s Krsto Miletićem, Simonovićem in z drugimi uglednimi osebami iz Pašićeve okolice, bi se po morebitni taki Bobićevi odločitvi dalo sklepati, da včerajšnji sklep radikalne stranke ni iskren in da je Bobiću dan migljaj, da naj ostane pri vsem tem na svoji dosednji liniji. Ta moment je sedaj najvažnejši v razvoju odnošajev med beograjskimi radikali.

Zanimivo je, da nekateri radikali iz nasprotnega tabora trde, da se v Pašićevi okolici pojavlja skrb in bojazen, da Bobićevi ljudje ne nudijo one pomoči, ki je sedaj potrebna. Bobić potrebuje za postavitve svoje liste 100 podpisov, pa je vprašanje, če jih bo mogel dobiti in tako izpolniti vse formalnosti.

V sporu med Bobićem in Karajovanovićem stoji skupina Ljube Jovanovića na strani Karajovanovića. Ta skupina je naročila svojim volilcev, da naj glasujejo proti Bobiću.

Beograd, 29. julija. Včeraj se je pričakovalo, da se celokupna situacija razbistri s Pašićevo intervencijo, kar pa se ni zgodilo. Radikalom je neljubo, da sta nastali dve skupini, zlasti zamerjajo Boži Maksimoviću, da želi pred občinskimi volitvami okreniti situacijo v svojo korist. Njegove simpatije za Pašića se sicer v zadnjem času jasno kažejo, pa ne v dobri nameri. Eden izmed uglednejših radikalov je včeraj izjavil, da se bo situacija razčistila po občinskih volitvah. Vedno pogostejše so konference radikalne in demokratske stranke. Stalne avdijence, latentne gospodarske in finančne krize, vse to jasno kaže, da taka situacija ne more dolgo trajati. Vzlic vsem željam Uzunovića, da se situacija vzdrži do 15. avgusta, izgleda, da mu to ne bo uspelo in da bo prišlo do razčiščenja politične situacije čim prej. Skušja se sestaviti vlada najjačjih skupin, ki so za edinstvo države in za monarhijo. V to kombinacijo bi lahko šli radikali in se že dela na to, da bi prišlo do zblizanja med Ljubo Jovanovićem in radikali. Tako se tolmači poslednje neaktivno držanje Ljube Jovanovića, ker se nadeja, da se povrne v svojo matico. Nadalje bi v to vladlo šli demokrati in radičevci, in sicer ako pride do pomirjenja med Radićem in Nikićem. Misli se tudi na to, da bi ta vlada bila bila brez Radića. Predsednik take vlade bi bil Voja Marinković in minister zunanjih poslov Laza Marković, minister notranjih del bi ostal Boža Maksimović. Ako bi se ta kombinacija uresničila, bi imela vlada v parlamentu veliko večino in bi mogla državo izveliči iz teže krize. Pod to vladno naj bi se izvršilo tudi kraljevo kronanje in sicer v prvi polovici prihodnjega leta.

Stjepan Radić o vnanji politiki.

V Senju je imel v nedeljo Stjepan Radić govor, ki ga označujejo beogradski listi za njegov najznačilnejši govor preteklega tedna. Govoril je o notranji in o vnanji politiki. Njegova izjava o vnanji politiki so izzvala v Beogradu precejšnjo nervoznost, tako da je moral po stari navadi priti v Beograd Pavle Radić, da pomiri ozlovoljenega Ninčevića.

Radić je govoril najprej o Reki. O reškem vprašanju je dejal:

»Jaz polagam veliko važnost na Senj. Posledica Senja pomeni, da bomo tudi Reko dobili nazaj s pomočjo Društva narodov. Jaz sem o tem prepričan, samo tega ne vem, kdaj da se bo to zgodilo. Po sklepu Društva narodov bo Reka zopet naša, a ko bo naša, se bo Senj silno razvil, ker bo središče velikega kmečkega zaledja Reke.

Mi se bomo vezali z Angleži, a če se oni ne bi hoteli vezati z nami, se bomo zvezali z Rusijo. Ako da Bog, se bomo z Rusijo kmalu sprijaznili in v trgovski politiki popolnoma sporazumeli. Ko pa bodo ruske ladje plule po naših vodah, a naše ladje v Črnem morju, takrat boste videli, kako se bo položaj izpremenil!

Mi moramo z Rusijo!

To se mora zgoditi, da bo na stotisoče naših delavcev spoznalo, da mi nismo sovražniki Rusije. Naša vnanja politika se ne more

kretati v drugem pravcu kakor v tem, da se približamo nepregledno veliki Rusiji brez ozira na to, kdo vlada na Ruskem. Samo prijateljstvo in dobro diplomatsko razmerje napram Rusiji pomeni za nas popolno varnost pred Italijo! Nas stane armada mnogo milijard, a to nič ne dene. Če bomo pa živeli z Rusijo v prijateljstvu, vsaj v takem kakor Mussolini, bo dobro za nas. Ako tega ne storimo, smo bedaki. Mi moramo živeti z Rusijo vsaj v takem razmerju kakor Anglija, Francija, Nemčija ali Italija, boljše pa je, če gremo še dalje.

O teh stvarih se v vladi malo govori. S kraljem pa ministri o tem vprašanju večkrat govorijo in tam se razpravlja o vseh takih vprašanjih. G. Ninčević pa je konservativen in plah. On v teh vprašanjih nima dovolj inicijative. Ne bo pa Ninčević ostal minister za večne čase. Naše ujedinjenje z Bolgari in kasneje še prijateljstvo z Rusijo morajo biti podlage naše vnanje politike.

Na vse to se dela v miru zaradi miru, a zaradi vojne.

Tako presoja položaj tudi vlada in naš vladar.

Radićeve izjave so trenutno zelo optimistične in preteklo bo gotovo še mnogo časa, predno se bodo njegovi računi uresničili, če se sploh bodo.

Madžarske metode v kraljevini SHS.

Svetovna vojna je različne avstro-ogrske narode med seboj zelo pomešala, zlasti proti koncu vojne. Takrat si našel že v vsakem manjšem vojaškem oddelku poleg Nemcev tudi zastopnike skoro vseh drugih narodnosti.

Takrat smo imeli priliko slišati na svoja ušesa, da noben Srb ali Rumun ali Nemec iz Banata ni rekel, da je Srb, Rumun ali Nemec, ampak vsak je odgovoril na vprašanje, kaj je po svoji narodnosti, da je »Oger« (Ungar).

Madžari so namreč iznašli ad maiorem gloriam Hungariae posebno državno - pravno teorijo o narodu in o narodnostih. Kar so imenovali drugod »narod«, to je bila pri njih »narodnost« (množina: narodnosti, die Nationalitäten), kar pa so Nemci imenovali Staatsvolk (vse državljane skupaj, brez razlike narodnosti) so imenovali Madžari (ogrski) narod. Tako je bivša Ogrska paradržala pred svetom kot enotna nacionalna (madžarska) država, kjer so bili vsi prebivalci »Ogri«. Enotno »nacionalno« državo so ustvarili kar čez noč s spretno zamenjavo dveh popolnoma različnih pojmov.

Ali ni Pribečevićeva teorija o enem narodu in o raznih naših »plemenih« na las podobna madžarski državno-pravni teoriji, kateri se je že pred vojno cela kulturna Evropa smejala?

Madžari so pred vojno silno favorizirali Budimpešto. Vse železnice so se stekale v ogrsko glavno mesto. To vidimo še danes na vsakem zemljevidu. A to še ne bi bilo tako hudo, ker glavno mesto povsod protežirajo.

Stalin in Zinovjev.

Takoj po veliki revoluciji l. 1917 so poskušali zmagoviti boljševiki svojo čisto marksistično gospodarsko teorijo uveljaviti na celi črti tudi v praksi. Oni so ustanovili veliko število »komun«, kjer so ljudje delali in živeli nekako po vzoru naših samostanov. Vsak je moral delati za skupnost, skupnost pa je za vse skrbel. Ta princip pa se je kmalu pokazal kot mnogo preveč primitiven, da bi mogel zadostiti potrebam modernega kompliciranega gospodarstva.

Po vojni in prva leta revolucije je potreboval ruski kmet, ki tvori 90 odstotkov ruskega prebivalstva, za obnovu obdelovanja zapuščenega polja silno mnogo orodja. Ogromni potrebi po industrijskem blagu princip »komune« ni mogel zadostiti. Potreba po veliki in racionalni veleindustriji je postajala vedno nujnejša. Kmetje so postajali vedno nestrpniji, ker tudi od zunaj zaradi evropskega bojkota niso mogli nobiti nobenega blaga. Upornih kmetov pa se je sovjetska vlada ustrašila. Če bi se bili kmeti

je vprli novemu režimu, bi bili boljševiki morebitni upor težko zatrli.

Takrat se je odločil Lenin sam, da s čisto marksističnim gospodarskim sistemom prekine. Lenin je sklenil z ustanovitvijo »Nep« kompromis s kapitalističnimi metodami. Veleindustrija, banke in vnanja trgovina so ostale sicer še pod državnim nadzorom, toda na milijone kmetov in malih trgovin je začelo gospodariti brez državnega nadzorstva. Dokler je živel Lenin, se kombiniranemu marksističnemu in kapitalističnemu gospodarstvu ni upal nihče ugovarjati. Po Leninovi smrti pa sta se vedno očitnejše začeli boriti obe struji druga proti drugi.

Leninovo delo je nadaljeval Stalin s svojimi pristaši. Stalinova teorija je bila sledeča:

Državna veleindustrija je del socializma v sovjetskem gospodarstvu. Glavna stvar je, da se veleindustrija razvije, kajti cilj sovjetskega gospodarstva v Rusiji mora biti industrializacija Rusije. Industrializacija množi proletarijat in daje kruha vsem onim milijonom,

ki tišče z dežele v mesta. Tako se vpliv socializma na gospodarstvo množi, ker raste število delavcev v državni industriji, število zaposlenih v malih industrijah in število kmetov pa pada. Zato je industrializacija Rusije glavna stvar, kateri se mora vse drugo podrediti. Veliki kmetje naj le bogate. Čim bogatejši bodo, tem boljše odjemalci bodo za blago, ki ga bo izdelovala državna veleindustrija in toliko več prihrankov bodo znosili v državno banko. Tudi mala industrija in privatna trgovina naj se le razvijata — toliko bolj bo močan notranji trg za našo veleindustrijo. Na vseh poljih, ki smo jih začasno prepustili kapitalu, naj se kapital le razvija, kajti končno bo le vse prišlo v prid naše veleindustrije in samo industrializacija nas bo spravila naprej.

Nasprotniki Lenin - Stalinove teorije, na čelu jim Zinovjev, pa pravijo: »Državna industrija še ni socializem! Ali ne vidite, kako veliki kmetje bogate in kako dobro se godi privatnim trgovcem? Če pa bodo ti bogatejši, bodo tudi bolj samozavestni in močnejši in bodo končno postali nam samim »varni! Statistika zadnjih volitev dokazuje, da veliki kmetje že zmagujejo nad vaškimi reveži, v mestih pa prevladujejo uradniki in malo meščanstvo nad delavci. Mi se moramo boriti proti kapitalu, mi moramo vpeljati visoke davke za privatni kapital, za kapitaliste pa revolucionarno sodišče! To je za nas edina prava pot!

Na zadnjem sovjetskem kongresu je Stalin zmagal nad Zinovjevom. Svojo zmagajo je Stalin krepko izkoristil. Zinovjev je bil odstav-

ljen od vodstva leningradskega sovjeta, ki je dobil nove, od Stalina podpirane voditelje.

Zinovjev pa se ni dal zlepa ugnati. Čas in razmere so bili za njegovo akcijo ugodni. Slaba žetev je Stalina prisilila na štednjo. Krediti za industrijo so se vsled pomanjkanja denarja morali znižati in brezposelnost je rasla. Več kot 200.000 uradnikov so morali reducirati. Strokovne delavske organizacije pa so morale skleniti, da ne bodo zahtevale zvišanje plač, čeprav je draginja rasla.

V takih razmerah je imel Zinovjev zelo olajšano delo in njegova agitacija proti velikim kmetom, ki so bogatejši, je imela velik uspeh.

V tem momentu pa se je Stalin odločil za odločen udarec. On je sam izdal nekaj ukrepov proti rastoči moči privatnega kapitala, da vzame Zinovjevu veter iz jader. Zinovjeva pa je dal iz stranke izključiti kot puntarja in zarotnika.

Stalinova zmagaja je zmagaja državne veleindustrije, je zmagaja bank in voditeljev državne trgovine nad ideologijo revolucije! To je zmagaja nad jezo delavstva na kmete in nad ogorčenostjo mase proti kapitalističnemu »Nep«-sistemu.

Zinovjev pa ima gotovo še mnogo privrženec in kot osebni prijatelj Leninov uživa velik ugled. Moral pa se bo podvreči kakor se je podvrnil Trocki. Bistvo diktature je državni aparat. Kdor ima v rokah državni aparat, ta vlada. Ta vlada ne samo nad maso, ampak tudi nas lastno, vladajočo stranko. Vsaka strankarska diktatura se konča končno z brezmejnimi absolutizmom ene same osebe.

Gonja proti slovanskim časopisom v Italiji.

V četrtek 15. t. m. je bil zaplenjen dnevnik »Edinost« v Trstu, istega dne takisto slovenski tednik »Mali list«. Enaka usoda je doletela naslednji dan drugi slovenski tednik »Novice«. V nedeljo 18. t. m. je bila zopet zaplenjena »Edinost«, v četrtek 22. t. m. »Istarska Rijeka«.

Odgovornik urednik »Istarske Rijeka« je razen tega bil od tržaškega prefekta posvarjen v smislu odloka od 15. julija 1923 št. 3288 odnosno zakona od 31. decembra 1925 št. 2309, češ, da list objavlja neresnične vesti in tendenciozne pripombe, ki so takšne, da podžigajo duhove z nevarnostjo za javni red, in da sledi smernicam, ki niso v skladu z načelom nacionalne discipline, kateri se mora javni tisk v prvi vrsti držati. Svoj ukrep je tržaški prefekt utemeljil z dejstvom, da je bila »Istarska Rijeka« iz omenjenih vzrokov že 16-krat zaplenjena in sicer petkrat v tekočem letu. Število zaplemb ki jih navaja prefekt, je prej prenikozno kakor previsoko cenjeno.

Tako svarilo ima lahko najhujše posledice za list. Ako je bil namreč odgovorni urednik, ki mora po novem tiskovnem zakonu biti obenem glavni urednik ali ravnatelj lista, dvakrat posvarjen od prefekta mu sme le-ta preklicati priznanje kot odgovornega urednika. Da, še več, prefekt sme celo odreči priznanje novemu odgovornemu uredniku, ki bi stopil na njegovo mesto tako, da je z drugim posvarilom list obsojen na smrt.

Doslej sta bila posvarjena dva slovanska lista: »Goriška Straža« od videmskega, in »Istarska Rijeka« od tržaškega prefekta. Razen tega sta tudi »Edinost« in »Novice« prejele od prefekta »nežen migljaj«, naj primerno spremenijo način pisanja, sicer jih zadene enaka usoda.

Nad glavnim urednikom »Goriške Straže« pa visi tudi drugače Demoklejev meč. Čaka ga namreč še razprava pred prizivnim sodiščem v Trstu, radi nekega članka, kjer je izrazil svojo pripombo o priliki govora poslanca dr. Besednjaka v rimski zbornici proti raznarodovalni školski politiki italijanske vlade in omenjal obljube, ki so jih svoječasno dali slovanskemu prebivalstvu, ki je po nesreči prišlo pod Italijo, razni ministri, ministrski predsedniki in sam kralj. Radi tega članka se je moral že takoj po objavi (kajti v zadevah tiskovnih prestopkov je sedaj v Italiji uvedeno najhitrejšje postopanje »per direttissima«) pred goriškim sodiščem, ki ga je pa kljub nevalificiranemu nastopu državnega pravdnika oprostilo. Proti oprostilni razsodbi pa je vložil državni pravdnik utok.

Manj srečen je bil znani slovenski pisatelj France Bevk, ki ga je isto sodišče obsodilo na štiri mesece ječe, ker je objavil v humorističnem tedniku »Čuk na palci«, čigar urednik je bil, nedolžno pesem z nasveti za voja-

ške novince, ki pa jo je državni pravdnik smatral za razžaljivo za italijansko vojsko. Prizivno sodišče v Trstu je obsodbo potrdilo in ubogi Bevk sedi že tretji mesec v zaporu. »Čuk na palci« pa je moral ustaviti svoje publikacije, ker pod gori označenimi razmerami ne more lastništvo doseči pripoznanje drugega odgovornega urednika.

Po novem zakonu končno, ki vsebuje razne odredbe ekonomskega značaja, so morali tržaška »Edinost« in »Novice« ustaviti izdajo dvotedenske priloge »Za našo dečo«, ki je imela nadomestiti pouk v slovensčini, ki je bil docela odpravljen iz ljudske šole.

Zaplemba listov, na katere se je tudi tržaški prefekt skliceval pri svarilu odgovornemu uredniku »Istarske Rijeka«, se vršijo na podlagi člena 3 občinskega in pokrajinskega zakona, ki se v zadnjih časih izrablja v najrazličnejše namene. Na podlagi tega zakona, ki pravzaprav določa le delokrog pokrajinskega prefekta, se plenijo listi, se izdajajo jezikovne naredbe in se sploh urejuje vse javno življenje.

Take zaplembe so stalno na dnevnem redu, zaplenjajo se vse vprek vsi slovanski in hrvaški listi, nekateri celo po sedemkrat na teden, kakor tednik »Novice« leta 1925.

Uredništvo prejme odlok, ki odreja zaplembo, tudi teden dni po zaplembi, tako da je nova izdaja lista brez inkriminiranega članka ali člankov docela nemogoča. Škoda, ki jo trpijo listi, je naravnost ogromna, nejevolja med slovanskim prebivalstvom pa narašča od dneva do dneva. Razmere so docela hujše kakor v času, ko je obstajala v zasednem ozemlju preventivna cenzura in ko so izhajali slovanski listi bolj pobeljeni, kakor potiskani. Kot vzroke zaplembe navaja oblasti, da inkriminirani članki ne odgovarjajo resnici ali da lahko vzbudijo vznemirjenje med prebivalstvom. Tako so zaplenili predzadnjo številko »Novice« radi članka, ki je govoril o praških sokolskih slavnostih, češ, da ni poročilo v skladu z resnico, kakor da bi bila resnica v zakupu tržaškega prefekta. Morda pa je prefekt imel tudi prav, kajti list ni niti omenjal aretacije goriških Slovencev, ki so se hoteli udeležiti praških slavnosti, in preiskav na stanovanjih oseb, o katerih je hotel policijska oblast vedeti, da so bili v Prazi, med tem ko so bili ves čas v Trstu ali so bili tiste dni celo kot rezervni častniki v vojaški službi v italijanski vojski.

Ako pa hoče list nastopiti dokaz resnice, kakor je to hotela »Goriška Straža« pri zadnjem procesu proti njenemu glavnemu uredniku, potem tega seveda ne dopustijo.

Sploh vlada splošen občutek, da se navajajo vzroki zaplembe le radi lepšega in da je oblasti le na zaplembi brez pravega vzroka.

V tem oziru so bili celo bolj odkritostni znani trije prefekti videmske, tržaške in puljske pokrajine Pisenti, Crispo Momada in Gianoni ki so oktobra meseca 1923 izdali znani odlok, da morajo vsi slovanski listi poleg slovenskega, odnosno hrvaškega besedila objavljati tudi dobeseden italijanski prevod vseh člankov, dopisov inseratov in obvestil v enaki velikosti kakor original.

In kakor da ne bi bila že gonja oblasti proti slovanskim listom zadostna, si osvajajo to »pravico« tudi razni drugi elementi. Tako ustavljajo na pošti slovanske liste in naročniki, zlasti v Istri zamaž čakačo na list, ki so ga pravilno naročili in zanj plačevali tudi naročniki.

O ponovnih napadih na tiskarne, kjer se tiskajo slovanski listi, ne maramo niti govoriti. Predobro je vsem še v spominu naravnost bestialen napad fašistov na tiskarno »Edinost« v Trstu o priliki namoravane atentata na Mussolinija, ki je imel tudi oster odmev po vsej Jugoslaviji. Da danes seveda ni bil nihče od napadalcev, ki stojijo v prvih vrstah tržaških fašistov, aretirani ali kaznovani. Ko pa je bil izvršen drugi atentat na Mussolinija so sicer v Trstu zastražili poslopje »Edinosti«. Zato pa se je vršil nemoteno napad na Zadružno tiskarno v Gorici, kjer se tiska »Goriška Straža«.

Pritisk, pod katerim so morali do sedaj izhajati slovanski časopisi v Italiji, je bil vedno hud, da najhujši, v zadnjih dneh pa se je očitno poostil. Morda je to prva posledica posvetovanja, ki so ga imeli tržaški, videmski, puljski in reški prefekti in fašistovski tajniki z ministrom za notranje zadeve Federzonijem v Rimu.

H. P.:

Znanstveno obratovanje in naša industrija.

Temu nevzdržnemu dejstvu bi se dalo odopirati s preučenjem in moderniziranjem tehničnega študija, z odpravo vsega kar ni neobhodno potrebno, z razdelbo tehnične vede po stvarnih vidikih in z ustanovitvijo državnih industrijskih zavodov v okvirju tehničnih šol, tako, da bi bili učenci obenem delavci v obratu, kjer bi se moral izvežbati vsakdo tudi ročno v svoji stroki, tako, da bi bil n. pr. vsak elektroinženar ob enem popolnoma izučen elekromonter. S tem bi odpadla marsikatera nesoglasja in nasprotstva, ki vladajo danes med industrijskimi inženjerji na eni ter mojstri, delovodji in nadmonterji na drugi strani.

Razdelitev strok in učne snovi na naših tehničnih šolah že davno ne odgovarja več zahtevam modernega časa in industrijskega razvoja. Danes je postalo popolnoma izključeno, da bi zmagel obvladati nekdo celokupno strojno tehniko ali n. pr. elektrotehniko. Kar se podaja iz teh dveh panog na naših tehničnih tvori le neznaten del teh strok in še to včasih ne pride pri nas za enkrat v poštev. Zato bi bilo zelo umestno, da se opusti razdelba, ki je nastala v času, ko je te panoge lahko obvladal posameznik. Ogromni razmah tehnike zahteva, da se mora danes tehnik nujno specializirati v več ali manj omejenem delokrogu.

Sedanja razdelba na stavbeni, strojni, elektrotehnični in dr. oddelke, bi se naj domestila z razdelitvijo po stvarnih vidikih tako, da bi imeli poleg splošnega 2 leti trajajočega tečaja, ki bi bil posvečen teoriji, zgodovini in enciklopedični vpeljavi v celokupno tehniko največ 1 leto trajajoče tečaje za sledeče panoge: stavba stanovanjskih poslopij, stavba industrijskih poslopij, stavba cest in mostov, stavba železnice in kolodvorskih naprav, stavba parnih strojev, stavba eksplozivnih motorjev, stavba vodnih strojev (turbine in sesalke (stavba transportnih strojev (dvigala, žerjavi, žične železnice itd.), stavba avtomobilov, stavba električnih strojev (generatorjev in motorjev), stavba transformatorjev, stavba električnih central, gradba električnih omrežij, stavba letal, stavba ladij, telegraf in telefon, tiskarstvo in reprodukcija, nauk o znanstvenem obratovanju in psihotehniko itd. Na ta način bi imel vsakdo priložnost si osvojiti kadarkoli poljubno panogo in sicer ne samo eno temveč zaporedno več, kakor bi ravno najbolj kazalo.

S tem bi se dosegla velika elastičnost in možnost se prilagoditi posameznikom faktični potrebi na tehničnem polju. Danes pa se učijo istočasno vse polno stvari. Danes pa se učijo istočasno vse polno stvari, ki se v praksi ne daje uporabiti in stvari o katerih človek ne ve ali jih bo rabil ali ne. Zgodi se nešteto krat, da zaide ta ali oni valed razmer na popolnoma drug delokrog, tako, da je postalo vse njegovo učenje proč vržen trud in čas, ki se ne da nadomestiti.

Z omenjenim ustrojem tehničnih šol in razdelitvijo bi bilo industriji in napredku mnogo pomagano. Potem bi bili redkejši primeri, da nastavi podjetje novopečene inženjerje brez prakse v svoji popolnoma napačno organizirani in skrajno zanikerno upravljani tovarni s plačo ki je nižja kot pa podrejenih mojstrov ali pa nadmonterjev in da zvali končno posledice slabe organizacije, napačnih metod in neumestnih ukrepov, ki se protivijo vsakemu znanstvenemu obratovanju, na njega.

Zgodilo pa se je tudi že, da je skušal namočenec sam na lastno pest vpeljati v svojem delokrogu elemente znanstvenega obratovanja, ne da bi dosegel kako priznanje ali pa umevanje. Ravnatelji, ki imajo včasih po 10.000 dinarjev na mesec, pa nič ne vedo o znanstvenem obratovanju ali pa so nasprotniki tega navadno ne vidijo radi, da bi kazal kak nameščenec z 2000 dinarjev na mesec večje organizatorične sposobnosti in voditeljske zmoglosti kot jih imajo oni, če jih sploh imajo in jih najraje odstranijo.

Pri nas bi bil kak Taylor skoraj nemogoč in sicer že zato ne, ker ni bil akademsko izobražen. Ker na izpričevala in naslove v Ameriki nič ne daje, mu je dalo ameriško podjetje riki nič ne daje, mu je dalo ameriško podjetje razpolago ne samo čas temveč tudi ogromno vsote denarja. Pri nas bi mu ne dali na razpolago najbrže niti časa temveč, bi ga v razpolago gotovo kot sanjača, utopista, peglanta, sitneža, ki moti obrat, zadržuje delavce, kar na cesto ali pa bi mu na kak drug način onemogočili stremljenje po tehničnem napredku. (Konec sledi.)

Budžet za leto 1926/27 in redukcija plač.

V budžetu za letošnje leto beremo na strani 682 to-le:

»Glava CXIII, partija 1627
Kredit za nedovoljno predvidjene rashode (po čl. 27. zak. o drž. računovodstvu samo za materialne rashode a u vezi čl. 14. fin. zakona) ... 150.000.000 Din.

Kakor se poroča, škoda ob donavskih nasipih niti ne dosega tega zneska. Neglede na to, da žitna letina, ki je bila pospravljena že junija, z julijsko povodnjijo sploh ni bila prizadeta, ampak pravzaprav le varnostne vodne naprave in stavbe ob narastlih vodah, je to čisto materialno škodo, vlada naprtila uradništvu. Radovedni smo, za kakšne materialne stroške se bode porabilo teh 150 milijonov Din, ki so predvideni, kakor jasno sledi iz teksta postavke, nalašče v pokritje materialnih stroškov, s katerimi se ob sestavi budžeta ni moglo računati. Ali je pa mogoče vlada celo povodenj v proroškem duhu predvidela in teh 150.000.000 Din tudi že poslala po vodi?

Ne bo napak, če opozorimo še na neko drugo postavko pri ministrstvu za vere (!)
»Glava L, partija 377 (stran budžeta 168):
»Fondu za izvršenje zakona o narodnem priznanju zaslužnima za Otadžbinu ... 10.000.000 Din.«

Mislimo, da bi se ob nesrečah, ki so tako elementarne, kakor nam to hite poročati iz Beograda, lahko tudi potrpelo s takim priznanjem kajti ne verjamemo, da bi kdo zahteval priznanja svojih zaslug ob divjanju elementov okrog sebe.

Pa še drugih takih postavk je v lepem našem budžetu, ki bi se dale mnogo preje reducirati, kakor pa uradniške plače.

Za nameček pa še malo pikanterijo: V Ljubljani menda še danes nimajo ministrske naredbe za odtegljaje, pa skrbno oblastvo je baje že pohitelo in dalo nalog na časopisne vesti, da se likvidacijski organi pripravijo za nujno izvršitev. Baje se »visoko oblastvo« boji, da ne bi kdo avgusta umrl, če bi potekalo do septembra. Kako je pa s tistimi razlikami itd., o visoko oblastvo, ki jih država dolguje že leta uradništvu? Toda zato ima vremena, menda vse do tistega vremena, ko bodo te razlike izplačane s ponovno redukcijo! To je turška dražja!

Politične vesti.

— **Amerika proti Angliji.** Angleški finančni minister Churchill je nedavno ostro napadel ameriške državnike zaradi njihove nepopustljivosti v vprašanju evropskih vojnih dolgov. Na Churchillove napade odgovarja znani ameriški senator Borah z očitkom na naslov Anglije, da je Anglija dobila od kolonialnega posestva, ki se je delilo na mirovni konferenci, nad tri milijone kvadratnih milj. Amerika pa ni vzela nič. Amerikanci ne potrebujejo pouka, ker sami vedo, kako naj se »poučen dolžnik« obnaša. Ko se je šlo za to, da vstopi Amerika v svetovno vojno, so angleški državni drugi drugič govorili, danes pa jih primerjajo z židovskimi oderuhi.

— **Za diktaturo v Španiji ali proti nji?** Španska vlada je sklenila, da bo dala na dan proglasitve diktature na glasovanje, ali se naj diktatura še nadalje obdrži. Diktatorska vlada je že danes gotovo prepričana, da bo dobila večino, sicer ne bi dala tega vprašanja na glasovanje.

— **Razkol med narodnimi socialisti na Češkem.** Češki narodni socialisti so se razdelili na dve skupini. Eno vodi senator Klofač, drugo poslanec Stribrny. V nedeljo so imeli pristaši Stribrnega konferenco, na kateri je 55 delegatov glasovalo za Stribrnega. Ta skupina je odločena, da bo postala ofenzivna napram pristašem Klofačevim.

— **Nemci in Čehi v skupni vladi.** Na letoviču dr. Beneša se je mudil koncem preteklega tedna tudi predsednik Masaryk. Pri tej priliki se je zbralo tam večje število nemških in čeških politikov. Nemški senator in vodja nemških agrarcev Krepek se je razgovarjal z Masarykom okoli 2 uri. Ta sestanek tolmačijo splošno kot zaključno pogajanje za vstop čeških Nemcev v vlado.

— **Amerika proti Evropi.** Nasprotje med Zedinjenimi državami in Evropo se je silno poostrišlo. Govori angleškega finančnega ministra Churchilla in napadi na bogate in razsipne Amerikance v Parizu, ki izkoriščajo nizki tečaj franka, so napravili v Ameriki velik vtis in vzbudili veliko ogorčenje in zato je našel poziv senatorja Reeda, naj Amerikanci nikar ne potujejo v Francijo, po celi Ameriki velik odmev. Protievropska propaganda v Ameriki utegne imeti tudi politične posledice, da se bo namreč Amerika še bolj odtegovala raznim mednarodnim akcijam kakor doslej. Senator Johnson je javno agitiral proti vstopu Amerikancev v kakšno evropsko mednarodno zvezo, »ker ne gre, da bi sedeli Amerikanci skupaj z ljudmi, ki jih zmerjajo z oderuhi.«

— **Strajk katolikov v Mehiki.** Mehikanska vlada je izdala nove cerkvenopolitične zakone, ki izrekajo ločitev cerkve od države in šolski pouk popolnoma laizirajo. Proti novi cerkvenopolitični zakonodaji so mehiškanski škofje odločno protestirali in so izdali pastirsko pismo, v katerem groze z izobčenjem iz Cerkve vsakomur, kdor bi hotel izvajati nove zakone. Katoliške stariše opominjajo, naj ne pošiljajo svojih otrok več v državne šole, čim bo verouk iz šol odpravljen. Z 31. julijem pa je proglašen cerkveni strajk, to je, da duhovniki ne bodo več opravljali verskih obredov, dokler vlada ne odneha. Vlada pa obeta, da bo novo zakonodajo vkljub grožnjam izvedla.

— **Nemški kredit.** Prva država, ki si je po svetovni vojni finančno opomogla, je bila Nemčija. S spretno politiko je dosegla najprej znatno znižanje vojne odškodnine po Davesovem načrtu, kasneje pa je dobila nad 900 milijonov zlatih mark posojila, s katerimi je uredila svoje finance.

Dnevne vesti.

ŠKANDAL!

Naša javnost se trudi že vsa leta po vojni, da bi našla sredstvo za pocenitev življenjskih potrebščin. To sredstvo so iskale že neštete ankete in komisije, ki pa niso vsakdanjega življenja še nikomur olajšale razum članov komisij in anket za par dni, dokler so teklo dnevnice.

Rešitev težavnega problema pa prihaja sedaj nenadoma iz Sarajeva. Sarajevski »Jug. list« namreč poroča, da so dobili Sarajevski trgovci iz Banata ponudbe za moko, ki so za 30 procentov nižje kakor popreje!

Ni dvoma, da je pocenitev moke posledica velike povodnji.

Naša vlada pa gre in pošlje v poplavljeni ozenilje na tisoče vojakov, da grade nasip za nasipom in tako branijo vodi priti do žitnega polja, nam pa do cenejšega kruha.

Če bi bili vojaki nasipe predri, bi bila moka danes mogoče že zastoj, ali pa bi nam trgovci še nekaj plačali, če jo vzamemo. To se pa po krivdi vlade ni zgodilo in to je škandal, neverjeten škandal.

— **Od poplav poškodovane železniške proge popravljene.** Prometno ministrstvo je obveščeno, da so vse železniške proge, ki so bile poškodovane od poplav zopet popravljene. V kratkem se bo vršil promet zopet normalno.

— **Osiguranje vagonov za izvoz.** Te dni se je vršila v prometnem ministrstvu konferenca načelnikov direkcij, na kateri so se reševala važna vprašanja glede osiguranja vagonov za letošnji izvoz. Pri tej priliki se je ventiliralo tudi vprašanje izpraznitve vseh železniških voz, v katerih so začasno nastanjeni železniški uslužbenici in ki so še uporabni za promet. Te vozove nameravajo izprazniti, železničarjem pa hočejo preskrbeti stanovanja. Pomočnik prometnega ministra je vzel vse predloge na znanje in upati je, da se realizirajo.

— **Podpore za siromašno dečo.** Ministrstvo za socialno politiko je vneslo v svoj letošnji proračun kredit 1.300.000 Din za podpore v denarju, obliki itd. za sirote in nezakonske otroke, ki žive pri svojih sorodnikih ali pa so zaposleni. Ta kredit je razdeljen odgovarjaje številu siromašnih otrok po pokrajinah tako, da dobi Srbija in Crna gora 600.000 dinarjev, Bosna in Hercegovina 180.000, Dalmacija 100.000, Hrvatska in Slavonija 180.000, Slovenija 100.000, Banat, Bačka in Baranja pa 80.000 Din.

— **Nov zakon o privrednih komorah.** V ministrstvu trgovine in industrije se pripravljajo novi zakonski načrt o privrednih komorah. Načrt se pošlje te dni komoram na vpogled. Prihodnji mesec pa se sestane posebna strokovna komisija, ki bo načrt ponovno pretresla ter ga na podlagi izjav posameznih zbornic izpremenila, oziroma izpopolnila. V jeseni se predloži načrt narodni skupščini.

— **Mednarodni kongres filatelistov.** Na inicijativo zveze avstrijskih filatelistov se vrši dne 3. in 4. septembra na Dunaju mednarodni kongres trgovcev, ki se bavijo s trgovino z inozemskimi poštnimi znamkami. Kongresa se udeležijo tudi filatelisti iz naše države.

— **Nov srbohrvatski slovar.** Prosvetno ministrstvo je podelilo Jugoslovanski akademiji znanosti za izdajo novega srbohrvatskega slovarja subvencijo 50.000 Din.

— **Neve vojašnice.** Razven v Skofji Loki se zgradija vojašnice tudi v Kranju in Zireh. Stroški za vojašnico v Skofji Loki so preračunjeni na 6.000.000 Din.

— **Mednarodni kongres botanikov.** Prihodnji mesec se vrši v Itaki (Severna Amerika) 4. in prvi povojni mednarodni kongres botanikov. Na kongresu se bodo obravnavala važna vprašanja iz teoretične in praktične botanike. Kongresu bodo predsedovali najodličnejši botaniki svetovnega slovesa. Udeležilo se ga bo veliko število evropskih botanikov med njimi tudi zagrebški univerzitetni profesor in ravnatelj botaničnega vrta dr. Vouk, ki bo predaval na kongresu na poseben poziv o temi »Izvor termalne flore«.

— **Kongres židovske omladine iz vse države** se je vršil te dni v Sarajevu. Kongresa so se udeležili delegati 400 židovskih organizacij.

— **Udeleženci mednarodnega dijaškega kongresa v Srijemskih Karlovcih** bodo v soboto popoldne gosti mestne občine novosadske, ki priredi njim na čast na strelišču veliko vrtno veselico, pri kateri sodeluje med drugim tudi novosadsko žensko društvo. Pri tej priliki bo pozdravil udeležence kongresa tudi novosadski škof.

— **Razvrstitev učiteljev.** V ministrstvu prosvete se izdeluje nova razvrstitev učiteljev za prihodnje šolsko leto tudi za Hrvatsko, Slavonijo in Slovenijo. Razvrstitev bo izdelana najdalje do 15. avgusta.

— **Za rezervne oficije.** V nedeljo dne 1. avgusta 1926 se odkrije v Kranju spomenik Nj. Vel. kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju. Na tem patriotskem slavlju bo zastopno tudi Udrugo rezervnih oficijev. Rezervni oficiji se pozivljejo, da se polnoštevilno udeležijo po možnosti v uniformi. Člani Udruga naj si na dnevo znak. — Udrugo rezervnih oficijev in ratnika, pododbor Ljubljana.

— **Kurz za psihologijo in eksperimentalno pedagogiko v Beogradu.** Sprejeti so: a) s pravico do stanovanja: Andrej Stefanciosa, Sv. Florijan; Desanka Vukičeva, Banjaloka; Jova Popović, Ormož; Leopoldina Kostanjev, Sv. Florijan; b) brez pravice do stanovanja: Vida Pogačnikova, Kamnik; Tilka Pivkova, Čatež ob B. Loki; Zvonimir Ermene, Ljubno; Ela Bahovec, Bohinjska Bistrica; Metka Brandstetterjeva, Ljubljana. Kurz prične 1. avgusta. Kandidati naj se javijo v Beogradu Učit. dom, Sumadijska ul. 10 vsaj 31. julija t. l.

— **Ahmed Zogu-jeva mati na Sužaku.** Predvečerašnjim se je mudila na Reki mati alban-

skega ministrskega predsednika Ahmeda bega Zogu-ja. Včeraj je odpotovala v Opatijo, kjer se že nahajala Zogu-jeva soproga in njegova sestra in kamor prispe v kratkem tudi soproga novega albanskega poslanika v Beogradu Cena bega.

— **Demonstracije francoskih državnih uradnikov.** Francoski državni uradniki so napovedali za predvečerašnjim radi premajhnega zvišanja plač velike manifestacije pred parlamentom. Ministrstvo notranjih del je manifestacije prepovedalo. Kljub tej prepovedi so prikorakali uradniki v povorki pred parlamentom, toda policija je vse vohde pravočasno zastražila ter zabranila uradniški deputaciji vstop.

— **Silen orkan v Floridi.** Iz Miami v Floridi poročajo: Ob floridski obali je besnel te dni silen orkan. Veliko število hiš je porušeno, več luksuznih hotelov in vil v letoviščih in zdraviliščih močno poškodovanih. Številni manjši parniki in ribiške ladje so se potopile. Strahoviti orkan je upostil tudi vso vzhodno obalo Portorika. Okoli 70% kavnine žetve je uničenih. Vse reke so prestopile bregove. Brzojavne in telefonske zveze so pretrgane. Brzojavne in telefonske zveze in vasi od sveta popolnoma odrezane. Na stotine oseb je utonilo ali pa so jih ubila padajoča drevesa in podirajoče se hiše. Materialna škoda se ceni na preko 5 milijonov dolarjev.

— **Silno neurje** je divjalo te dni v okolici Schweinfurtha a/M (Nemčija). Padala je nenavadno debela toča: po tri zrna so tehtala 1 funt. Vsa okolica mesta je opustošena.

— **Velika letalska nesreča v Bagdadu.** Te dni se je ponesrečilo nedaleč od Bagdada neko vojaško letalo, v katerem se je nahajalo 7 oseb. En oficir je obelazil težko poškodovan, vseh ostalih šest mož je bilo ubitih.

— **Prve žrtve Drave.** Te dni so se kopali v stari, sedaj opuščeni plavalni šoli trije fantje. Nenadoma je zgrabil enega od njih srčni krč in izginil je v valovih Drave. Eden od njegovih tovarišev ga je hotel rešiti, toda bilo je že prepozno. — Neki zakonski par je hotel prepeljati čoln v gozdu pri Rušah nabrane suhljadi preko Drave. Ko je bil čoln sredi vode, je zašel v vrtnec ter se prevrnil. Mož se je rešil, žena je utonila.

— **Vezuv zopet deluje.** Kot poročajo iz Rima, se opaža, da se je aktiviteta Vezuva v zadnjem času znatno oživila.

— **Sofler Franca Ferdinanda umrl.** Predvečerašnjim je umrl v Brnu gostilničar Leopold Lojka, ki je vozil kot sofer avstrijskega pestolonaslednika Franca Ferdinanda avtomobil, v katerem sta sedela pestolonaslednik in njegova soproga, ko je bil izvršen nanju v Sarajevu atentat. Pozneje je bil sofer kralja Karla. Lojka je v svoji gostilni rad pripovedoval gostom, kako spretno je vodil kritičnega dne avtomobil, da bi se bil izognil bombam, ki so bile vržene proti avtomobilu. Zatrjeval je, da bi se mu bilo tudi posrečilo izogniti se strelom, ki so bili oddani na nadvodno, da mu ni ukazala nadvodvodinja: »Vozite dalje!« Cesarju Karlu je rešil ob priliki nesreče v Tagliamentu za časa avstrijske ofenzive življenja. Za ta čin mu je podelil Karlo zlato uro s svojim monogramom. Ura se nahaja med njegovo zapuščino.

— **Samomor 17 letnega bankirjevega sina iz nesrečne ljubezni.** 17 letni Maks, sin dunajskega bankirja in veleindustrialeca Hansa barona Reitzesa, veseli in mnogo obetajoč mladenič, se je seznanil na dunajskem drsališču z mnogo starejšo hčerko celovškega trgovca, gospodično Dachsinger ter se v njo zaljubil z vsem ognjem svojega mladega srca. Niti njegovi roditelji niti njegov domači učitelj niti objekt njegove ljubezni niso pripisovali njegovi vroči ljubezni kakega pomena. Ko so se odpeljali te dni njegovi roditelji v Karlove Vary, jih je pregovoril, da so mu dovolili, da se je podal on s svojim domačim učiteljem na letovišče v Maiernigg ob Vrbskem jezeru. Od tam se je vozil v Celovec na obisk k rodbini Dachsinger. Njegovi pogosti obiski so se jeli dozdevati njegovemu domačemu učitelju sumljivi, zato se je vrnil z mladeničem na Dunaj. Toda Maksa je vleklo sree z neodoljivo silo nazaj v bližino njegove oboževanke. Zato je sklenil, da potuje skrivaj v Celovec ter poprosi za roko ljubljene devičice. Rečeno storjeno. Toda snubitev je izpadla drugače, kot si je Maks predstavljal. Dobil je »košaro«. Gospodična Dachsinger ga je opozorila s krvavečim srcem na preveliko razliko v letih in na to, da nikakor ne bi bilo upati, da bi njegovi starši v ta zakon privolili ter je njegovo ponudbo uljudno odklonila. To je vplivalo na mladega Maksa katastrofalno. Podal se je v Maiernigg, v hotel, v katerem je stanoval preje s svojim domačim učiteljem. Bil je na videz miren in vesel, kot vedno. Par ur nato se je zaklenil v svojo sobo, napisal dve poslovnici pismi ter si pognal kroglo v sree. Bil je na mestu mrtve.

— **Narodne straže zoper roparske tolpe.** Ker se kljatjo po Hercegovini in Crni gori neprestano roparske tolpe, ki ogrožajo življenje in imetje prebivalstva, so ustanovile številne vasi v tamkajšnjih krajih v svojo obrambo narodne straže. Po vaseh in okolici hodijo podnevi in ponoči močne patrulje in iščejo razbojnike.

— **Roparji zažgali gledališče v Braili.** Neznan zločinec so zažgali te dni med večerno predstavo gledališče v Braili. Nastalo paniko so izrabili za to, da so oplenili več obiskovalcev. V toaletno sobo primadone A. Poljak so vlomili ter odnesli igralki ves nakit v vrednosti 1.500.000 lejev.

— **Radi krvoskramstva obsojen na 10 let ječe, končno pa oproščen.** Sodni dvor v Subotici je obsodil meseca maja dninarja Antona Ostojića, ki je bil obdolžen, da se je pregrešil nad svojo hčerjo in nad svojo pastorko, na 10 let ječe. Pri obravnavi sta izpovedali obe dekleti za Ostojića obremenilno, drugih prič pa subotičko sodišče ni zaslišalo,

Ostojić je prijavil vzklic. Predvečerašnjim se je vršila v Novem Sadu vzklicna obravnava. Sodišče je smatralo, da stvar ni dokazana, zato je obtožena oprostito ter odredilo, da se ga nemudoma izpusti na svobodo. Državni pravdnik je priglasil ničnostno prižbo.

— **Ceden nazarenece.** Ko so vpoklicali Ivana Mohana k vojakom, ni hotel nositi puške, češ, da je nazarenece. Zato je bil obsojen na več let ječe. Da mu njegov položaj nekoliko olajšajo, so ga zaposlili v pisarni. Toda mož, ki je tako pobožen, da noče nositi puške, češ, da je to greh, ni smatral za pregrešno krasti in goljufati. Ukradel, oziroma pomeveril je nekaj uradnega denarja ter polvarjal proti nagradam uradne listine itd. Ko je svojo kazens odsedel, je bil par dni pomožni pisar pri zagrebškem odvotniku dr. Zabuščaku, kjer si je izstavil dokument na ime svojega šefa, ga podpisal in žigosal, nato je pa odkuril v Beograd. Tam se je seznanil z neko mladotletno deklico, katero je pod pretezo zakonapapeljal, nato pa zapustil po 4 dni trajajočih medenih tednih v nekem hotelu, — kjer sta skupaj stanovala, ne da bi bil plačal, — v »zastavo« za svoj dolg ter neznanu kam izginil. Hotelir je stvar ovadil. Ker je podaril čedni nazarenece svoji »nevesti« sliko, na katero se je podpisal, da je bolj imponiral, seveda kot dr. Breščak, je policija njegovo identiteto hitro ugotovila, nakar je izdala za njim tiralo.

— **Ponesrečen beg kaznjencev.** V Cetinju so zaprti nevarni ropar Gjorgje Kustović in njegovi tovariši. Te dni so se domenili, da bodo pobežili. V to svrhu so skrili v svoji celici močan kol. Ko jim je prinesel paznik večerjo, so nanj navallili ter ga pobili na tla, nakar so hoteli pobežiti. Toda imeli so smolo: v veži so našli na stražo, ki jih je po krvavem boju premagala in tirala nazaj v zapor.

— **Oproščen novinar.** Sponkladi je bil obsojen urednik subotičkega organa Bunjevcev Josip Vuković radi ščuvanja proti državi po tiskovnem zakonu na 1 mesec zavora in 2000 dinarjev globe. Novosadsko apelacijsko sodišče je te dni sodbo ovrglo ter Vukovića oprostito. Nova sodba je pravomočna.

— **Papežu poklonili madiera-vino, staro 200 let.** Svetega očeta je posetila te dni okrog 200 oseb broječa skupina portugalskih romarjev. Ko so mu poljubili čevljiček, jih je papež Pij XI. blagoslovil ter jih počastil s kratkim nagovorom. Audienca se je končala s tem, da so poklonili romarji papežu zanimivo darilo: zabož buteljki madiera vina, ki je staro, kot je razvidno iz pečatov, 200 let. Pečati menda niso ponarejeni.

— **Udeleženci dr. Razlagove slavnosti,** ki se vrši dne 1. avgusta v Mali Nedelji, prosimo, da se prijavijo do 29. t. m. k banketu. Pridite vsi! — Odbor.

— **Avtobus podjetje v Kamniku naznanja:** Naš avtobus za 20 oseb vozi: vsak ponedeljek ob 17. uri v Kranj — iz Kranja nazaj ob 14. uri; vsako sredo in soboto ob 8. uri v Ljubljano — iz Ljubljane nazaj ob 13. uri; vsako soboto popoldne od vlaka v Stahovico za turiste, ob nedeljah po potrebi celi dan do zadnjega vlaka Kamnik — Stahovica in nazaj; vsak torek, četrtek in petek ter event. tudi v nedeljo je avtobus na razpolago izletnikom na Brezje, Bled, v Bohinj itd., ako se pripravi najmanj 16 oseb. Na razpolago je tudi manjši avto za 5 oseb ki vozi po zmerni ceni v poljubno smer, v nujnih slučajih, v bolnico itd. V sredo vozi skozi Vodice — Skarčeno — Vižmarje — Ljubljana, soboto pa Moste — Mengeš — Trzin — Ljubljana. Postajališče avtobusa je pred Narodno čitalnico v Kamniku. Vse informacije daje in sprejema prijave tvrdka Kregar & Fajdiga kakor tudi restavratore Narodne čitalnice. Cene voženj: Kamnik — Stahovica (Stranje) Din 8; Kamnik — Ljubljana Din 20; Kamnik — Kranj Din 20; Kamnik — Brezje in nazaj Din 50; Kamnik — Bled in nazaj Din 65; Kamnik — Bohinj in nazaj 85 Din. Vse druge vožnje po dogovoru.

Ljubljana.

1— **Pojasnilo.** Po Ljubljani se govori, da je ena od Rusinj, ki sta nabirali po Zagrebu darove za »rusko carico«, soproga nekega železniškega uradnika, bivšega ruskega generala. Dotični gospod nas prosi, da pojasnimo, da to ne odgovarja resnici, kar s tem lažno storimo. Sicer pa imajo avanturo itak v rokah oblasti, ki bodo identiteto nabiralk darov za »rusko carico« ugotovile, predno ju bodo »zašile«, zato prosimo radovedneže, da naj nekoliko potrpe, dokler ne izpregovore pristojne oblasti.

— **Vlom v Kamniku.** V noči na 27. julija 1926 je bilo vlomljeno v blagajno kolodvora Kamnik ter odneseno približno 5000 Din gotovine. Eden od storilcev je moral biti ranjen na roki, ker je izgubil med potjo dva okrvavljena bankovca po 5 Din ter 1 rezijsko karto za vožnjo iz Ljubljane v Kamnik. Iz pisarne kolodvora je bil odnešen tudi 1 dežni plašč s plišastim ovratnikom.

1— **Policajska kronika.** Radi vlačuganja je policija aretirala tri ženske. Zabeležila pa je 1 izred na ulici, 1 navijanje cen svaščicam, 1 slučaj nedostojnega vedenja, 6 slučajev kaljenja nočnega mira, 3 prestopke obrtnega reda in 23 prestopkov cestno policijskega reda.

Razprava proti Bernotu.

Tretji je prišel na vrsto g. Zvonimir Bernot, urednik »Napreja« ki je v »Napreju« 15. številki tega letnika priobčil dolg članek na uvodnem mestu, kjer razpravlja o alkoholizmu kot narodni nesreči. Imenoma je navedel dr. Alfreda Šerka, ki da je vdan alkoholizmu in kot tak ne more zavzemati javne funkcije sodnega izvedenca za psihiatrijo. Dalje očita g. Bernot dr. Šerku, da je proglasil zločinca Hotka, ki da je bil umoboljen, za simulant, nakar je bil Hotko justificiran. Poštnega uradnika Detelo pa je dr. Šerko proglasil za bolnega, čeprav je bil zdrav in mu tako škodoval.

Radi teh očitkov je dr. Šerko vložil po svo-

Izdajatelj in odgovorni urednik **JOŽE PETRIČ**. — Za tiskarno »Merkur« v Ljubljani Andrej Sever.